

**Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Dostawy energii – jakiej polityki sąsiedztwa potrzebujemy, aby zapewnić UE bezpieczeństwo dostaw?”**

(opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji węgierskiej)

(2011/C 132/04)

Sprawozdawca: **Edgardo IOZIA**

Dnia 15 listopada 2010 r. przyszła prezydencja węgierska UE, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

*Dostawy energii – jakiej polityki sąsiedztwa potrzebujemy, aby zapewnić UE bezpieczeństwo dostaw?*

(opinia rozpoznawcza).

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 1 marca 2011 r.

Na 470. sesji plenarnej w dniach 15-16 marca 2011 r. (posiedzenie z 15 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 86 do 4 – 8 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

## 1. Wnioski

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa do:

1.1.1 szybkiej i systematycznej poprawy skuteczności wspólnej polityki zagranicznej Unii Europejskiej w dziedzinie energii, bezpieczeństwa dostaw oraz współpracy z państwami dostawcami, państwami odbiorcami i państwami tranzytowymi, zgodnie z zasadą solidarności między państwami członkowskimi, która to polityka byłaby powiązana i zintegrowana z polityką bezpieczeństwa i polityką obronną Unii, z uwzględnieniem znaczenia strategicznego zaopatrzenia w energię;

1.1.2 ustanowienia funkcji wysokiego przedstawiciela ds. polityki energetycznej, obok wysokiego przedstawiciela ds. polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, zważywszy, że polityka ta powinna obejmować kwestie bezpieczeństwa energetycznego; funkcja ta mogłaby zostać formalnie powierzona komisarzowi ds. energii;

1.1.3 przyjęcia zintegrowanego podejścia w odniesieniu do polityki wewnętrznej i zagranicznej oraz powiązanej polityki sąsiedztwa i ochrony środowiska;

1.1.4 przezwyciężenia unilateralizmu energetycznego, który podważa zasadę solidarności między państwami członkowskimi, narażając państwa niedysponujące odpowiednią siłą przetargową na poważne trudności w zaopatrywaniu się w energię po uczciwych i przystępnych cenach;

1.1.5 rozwoju Wspólnoty Energetycznej poprzez rozszerzenie modelu tego partnerstwa na państwa leżące u południowych wybrzeży Morza Śródziemnego, a zwłaszcza powierzenie im realizacji działań na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii, wzajemnych połączeń i interoperacyjności sieci; celem tej

nowej wspólnoty powinno być propagowanie nowej karty energetycznej i nowego protokołu w sprawie efektywności energetycznej;

1.1.6 zapewnienia dostępu do platformy 3 w zakresie bezpieczeństwa energetycznego w ramach Partnerstwa Wschodniego i systematycznego włączania w prace tej platformy przedstawicieli grupy roboczej 3 ds. Środowiska, klimatu i bezpieczeństwa energetycznego Forum Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Partnerstwa Wschodniego, zważywszy że głosy społeczeństwa obywatelskiego, w tym partnerów społecznych, wciąż zbyt często są marginalizowane lub wręcz tłumione;

1.1.7 zapewnienia nowego wymiaru instytucjonalnego w odniesieniu do kwestii energii, stanowiącej nadal w obowiązujących traktatach – które niewątpliwie przyczyniły się do wzmocnienia kompetencji wspólnotowych Unii – element uzupełniający polityki krajowej, w której zakresie nadal należy jednak utrzymać prawo do podejmowania decyzji w sprawie krajowego koszyka energetycznego; w związku z tym zwraca się do Komisji o zbadanie możliwości ratyfikowania na szczeblu Unii traktatu w sprawie energii, z wykorzystaniem jako modelu traktatu EWEA;

1.1.8 dążenia do zawarcia dwustronnego i całościowego porozumienia z Rosją służącego ochronie ogólnych interesów Unii. Polityka ta powinna również dotyczyć krajów Kaukazu, które w przyszłości będą odgrywały coraz ważniejszą rolę w zaopatrzeniu energetycznym Europy;

1.1.9 rozwoju partnerstw strategicznych ze Stanami Zjednoczonymi, Japonią, Brazylią, Indiami i Chinami w zakresie efektywności i bezpieczeństwa dostaw energii oraz w zakresie zwalczania emisji gazów cieplarnianych z myślą o osiągnięciu światowego porozumienia post-Kioto; odnowienia istniejących umów z rozwijającymi się demokracjami w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie, uwzględniających ich potrzeby rozwojowe;

1.1.10 rozpatrzenia możliwości zorganizowania konferencji międzynarodowej poświęconej zagadnieniu energii w celu opracowania karty energetycznej i protokołu w sprawie efektywności energetycznej, która byłaby skuteczniejsza, miałyby bardziej partycypacyjny i rozpowszechniony charakter, a także byłaby powiązana z tendencjami gospodarczymi i politycznymi, na które wpływ mają kwestie związane z energią;

1.1.11 systematycznego ograniczania zależności energetycznej Europy poprzez wdrażanie bardziej zdecydowanej i wiążącej polityki w obszarze efektywności energetycznej oraz wspieranie rozwoju alternatywnych i zrównoważonych źródeł energii o niskich emisjach CO<sub>2</sub>;

1.1.12 nadania priorytetowego charakteru realizowanym w państwach sąsiedzkich projektom dywersyfikacji źródeł energii – takim jak budowa korytarza energetycznego UE – Morze Kaspjskie – Morze Czarne – a w szczególności budowie gazociągu Nabucco, infrastruktury do skroplonego gazu ziemnego (LNG), realizacji połączeń między sieciami elektroenergetycznymi, połączeń eurośródziemnomorskiej infrastruktury elektrycznej (Med-ring) i gazowej, a także nowym projektem obejmującym budowę infrastruktury naftowej o znaczeniu europejskim, takim jak projekty Odessa – Gdańsk i Konstanca – Triest oraz Nord Stream, o olbrzymim znaczeniu dla Finlandii, w którego sprawie należałoby ponownie otworzyć negocjacje co do możliwości stworzenia połączeń z państwami bałtyckimi i z Polską;

1.1.13 podjęcia przez instytucje europejskie wysiłków w celu poważnego rozważenia, w duchu solidarności, kwestii dostaw energii; Komitet zwraca się do Rady, Parlamentu i Komisji o przedsięwzięcie wszelkich możliwych środków, aby dyplomację energetyczną wykorzystać jako instrument ochrony i gwarancji praw pracowników, przedsiębiorstw oraz jakości życia obywateli europejskich.

## 2. Wstęp

2.1 Wniosek prezydencji Unii skierowany do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego dotyczy jednego z najbardziej problematycznych i istotnych elementów strategii UE-27 w obszarze energii: zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii przy użyciu jednego z unijnych instrumentów współpracy, tj. polityki sąsiedztwa.

2.2 Zagadnienie energii od kilku lat stanowi jedną z podstawowych i priorytetowych kwestii polityki gospodarczej i społecznej oraz polityki ochrony środowiska. Obecny i przyszły stan zrównoważonego rozwoju zależy od dostępności energii, jej przemyślanego i świadomego zużycia oraz badań w zakresie nowych źródeł energii, powiązanych z dążeniem do stworzenia społeczeństwa niskoemisyjnego.

### 2.3 Ramy prawne

2.3.1 Wraz z podpisanym w Lizbonie Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) przyjęto nowy artykuł – 194 – ustanawiający kompetencje Unii w dziedzinie polityki mającej na celu, w duchu solidarności między państwami członkowskimi:

— zagwarantowanie funkcjonowania rynku energii;

— zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw energii w Unii;

— wspieranie oszczędności energii i efektywności energetycznej, jak również rozwoju nowych i odnawialnych źródeł energii; oraz

— wspieranie wzajemnych połączeń między sieciami energii.

2.3.2 W art. 4 ust. 2 lit. i) TFUE przewiduje się kompetencje dzielone Unii w dziedzinie energii.

2.3.3 W odniesieniu do umów międzynarodowych w art. 216 TFUE przyznaje się Unii niezbędne prawa do zawierania umów służących osiągnięciu jej celów.

### 2.4 Zależność Unii od dostawców z państw trzecich

2.4.1 Unia Europejska odnotowuje wysoki poziom zależności energetycznej od dostaw zapewnianych przez państwa trzecie. W latach 1997–2007 (Eurostat: „Wskaźniki dotyczące energii, transportu i środowiska naturalnego”, 2009 r.), mimo poprawy w zakresie energochłonności, która zmniejszyła się o 17 %, zależność od zagranicy wzrosła z 45 % do 53,1 %. Tylko Dania utrzymuje pozycję eksportera energii netto na poziomie 25,4 % zapotrzebowania krajowego. W przypadku Polski zależność wzrosła z 6,4 % w 1997 r. do 25,5 % w 2007 r.

2.4.2 Cypr, Irlandia, Luksemburg, Malta, Portugalia i Włochy to państwa o najwyższym poziomie zależności wynoszącym od 82 % do 100 %.

2.4.3 Jeżeli chodzi o źródła, zależność UE-27 wzrosła z 75,8 % do 82,6 % w przypadku ropy naftowej. Dania to jedyne państwo, które znacznie zwiększyło swój eksport, podczas gdy pozostałe państwa pozostają importerami netto.

2.4.4 W przypadku gazu ziemnego zależność uległa znacznemu zwiększeniu, tj. o 33 %, z 45,2 % do 60,3 %. Dania i Holandia są jedynymi eksporterami, podczas gdy Irlandia odnotowała najwyższy wzrost zależności w latach 1997–2007 – z 31,2 % do 91,4 %.

2.4.5 Produkcja pierwotna energii w Europie zmalała z 962 384 (ktoe) w 1997 r. do 849 592 (ktoe) w 2007 r., przy czym udział różnych źródeł wynosi od 10 %, 12 % i 14 % odpowiednio dla węgla kamiennego, węgla brunatnego i ropy do 20 % dla gazu ziemnego i 28 % dla energii jądrowej. Udział odnawialnych źródeł energii wynosi 16 %.

2.4.6 Wewnętrzne zużycie brutto wzrosło o 6 %, z 1 704 473 (ktoe) do 1 806 378 (ktoe), z udziałem węgla kamiennego wynoszącym 13 %, węgla brunatnego – 6 %, ropy – 36 %, gazu ziemnego – 24 %, energii jądrowej – 13 % i energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych – na poziomie 8 %. W obecnym dziesięcioleciu, wobec stosunkowo stabilnego poziomu zużycia ropy, energii jądrowej i węgla brunatnego oraz spadku zużycia węgla kamiennego o 7 %, zużycie gazu ziemnego wzrosło o 20 %, a odnawialnych źródeł energii – o 50 %, przy czym ich udział utrzymał się na bardzo niskim poziomie 8 %.

## 2.5 Import z podziałem na państwa pochodzenia

### 2.5.1 Główni dostawcy paliw do produkcji energii (2007 r.)

Gaz ziemny	Ropa naftowa	Węgiel kamienny	Uran (2009 r.)
Rosja 39 %	Rosja 33 %	Rosja 25 %	Australia 22 %
Norwegia 26 %	Norwegia 15 %	Republika Południowej Afryki 21 %	Rosja 21 %
Algieria 16 %	Libia 10 %	Australia 13 %	Kanada 19 %
Libia 5 %	Arabia Saudyjska 7 %	Kolumbia 13 %	Niger 11 %
	Iran 6 %	USA 9 %	Kazachstan 9 %
		Indonezja 8 %	Republika Południowej Afryki – Namibia 5 %

2.5.2 Z analizy powyższej tabeli można wyciągnąć wniosek o znaczącym stopniu koncentracji importu z niewielkiej liczby państw: 86 % gazu ziemnego z 4 państw, 71 % ropy naftowej z 5 państw, 89 % węgla kamiennego z 6 państw, 87 % uranu pochodzącego również z 6 państw.

2.5.3 Głównym partnerem w przypadku prawie wszystkich paliw jest Rosja, dzięki której UE zaspokaja około 30 % swojego zapotrzebowania na energię, przy czym importowane ilości stale wzrastają. Pozostali partnerzy mający największy udział w dostawach energii to Norwegia, Algieria i Libia, jeżeli chodzi o dostawy węglowodorów płynnych, oraz Australia, Kanada, Kolumbia i Niger w odniesieniu do węgla kamiennego i uranu.

2.5.4 W przypadku energii elektrycznej wartości są bardzo zmienne. W ciągu dziesięciu lat objętych sprawozdaniem Eurostatu z 2009 r. w trzech latach odnotowano eksport netto, w trzech latach zasadniczą równowagę między popytem a podażą na rynku oraz w pięciu latach gwałtowny wzrost zapotrzebowania na dostawy z państw trzecich. Włochy są głównym importerem z 46 283 GWh, natomiast Francja głównym eksporterem z 56 813 GWh. W 2007 r. ilość energii elektrycznej importowanej przez UE-27 wyniosła 10,5 TWh.

## 3. Polityka Unii Europejskiej

3.1 W 2008 r. odnotowano stały wzrost cen ropy naftowej i produktów z nią związanych. Notowania baryłki wzrosły z 90 USD w lutym do rekordowej ceny 147,27 USD w dniu 11 lipca. W przeszłości kryzys związany z zaopatrzeniem w gaz, którego punktem kulminacyjnym było odcięcie przez spółkę Gazprom dostaw dla ukraińskiego kontrahenta Naftogaz w styczniu 2006 r., sprawił, że temat energii i bezpieczeństwa dostaw ponownie znalazł się w centrum debaty politycznej. Kryzys z 2009 r. jeszcze dotkliwiej odbił się na krajach Europy Wschodniej. Europejski komisarz ds. energii, Andris Piebalgs, przyjął wobec kryzysu postawę stanowczą i inteligentną, dzięki czemu udało mu się utrzymać regularność dostaw, chociaż

odnotowano w tym czasie zmniejszenie ilości dostarczanych do państw członkowskich UE o około 30 %, co zmniejszyło ciśnienie w gazociągach.

3.2 Energia stanowiła już centralne zagadnienie traktatu EWWiS (Europejska Wspólnota Węgla i Stali) z 1952 r. oraz traktatu EWEA z 1957 r., a w trakcie rozmów poprzedzających przyjęcie traktatu rzymskiego niektórzy uczestnicy wyrazili opinię, że kwestie związane z energią należy włączyć na równi z innymi w zakres działań wspólnego rynku oraz ugruntować jako dziedzinę kompetencji Unii.

3.3 Dopiero z perspektywy lat, w związku z bardzo poważnym kryzysem, nie tylko okazało się, że zależność energetyczna Europy ma ogromne znaczenie gospodarcze, lecz przede wszystkim, że dostawy energii mogą służyć po prostu jako środek nacisku politycznego.

3.4 Oczywiście rosnąca zależność UE od dostaw pochodzących z niedemokratycznych i niestabilnych obszarów i państw, w których często nie są respektowane prawa człowieka i prawa socjalne, i zależność od dostaw głównie gazu z Rosji, jest bardzo niepokojąca i w perspektywie długoterminowej mogłaby się stać źródłem wielu trudności dla państw członkowskich, a przede wszystkim zagrozić ogólnemu bezpieczeństwu Unii.

3.5 Sytuacja międzynarodowa uległa znaczącej zmianie. Czynniki, takie jak pozycja gospodarcza i polityczna Chin, Indii i Brazylii, długoterminowe strategie Stanów Zjednoczonych na rzecz zachowania możliwie najdłużej zapasów krajowych, powodujące wzrost zapotrzebowania energetycznego na rynkach międzynarodowych, oraz rosnąca niestabilność i zaostrzenie się konfliktów w regionach eksportu sprawiają, że niezbędna jest znacząca zmiana polityki europejskiej. Bezpieczeństwo energetyczne stało się nieodłącznym czynnikiem bezpieczeństwa krajowego i rozwoju gospodarczego.

#### 4. Nowe scenariusze

4.1 Zważywszy na znaczenie strategiczne bezpieczeństwa energetycznego, nowy scenariusz musi uwzględniać wszelkie alternatywy w sąsiadujących państwach wschodnich, południowych, śródziemnomorskich i bliskowschodnich. Należy przyspieszyć pełną realizację partnerstwa energetycznego UE – Afryka oraz rozpocząć przygotowania do dużej konferencji międzynarodowej dotyczącej dostępu do energii i bezpieczeństwa energetycznego, mającej na celu opracowanie nowych wspólnych zasad. W przypadku zawarcia nowego światowego paktu w sprawie bezpieczeństwa energetycznego wyspecjalizowanym agencjom międzynarodowym należy powierzyć zadanie sprawowania nadzoru nad jego stosowaniem. Z uwagi na zasadnicze znaczenie przedmiotu paktu jego głównymi stronami powinny być duże instytucje międzynarodowe.

4.2 Unia Europejska powinna uznać bezpieczeństwo dostaw za jeden z priorytetów polityki zagranicznej i bezpieczeństwa i ustanowić obok funkcji kierującego polityką zagraniczną nową funkcję wysokiego przedstawiciela ds. polityki energetycznej. Mimo że poczyniono pewne kroki w kierunku wspólnej polityki, państwa członkowskie nadal mają tendencję do trzymania steru poprzez stosunki dwustronne z państwami produkcji.

4.3 Mimo zmian wprowadzonych do traktatu oraz sformułowania nowego art. 194 TFUE nadal nie jest jasne, w jaki sposób Unia realizuje swoje kompetencje ani przede wszystkim, co oznacza w praktyce działanie „w duchu solidarności”. Poczyniono pewne postępy na przykład w obszarze strategicznych rezerw gazu, w którym można po raz pierwszy zaobserwować solidarne zaangażowanie. Komisja podejmuje działania mające na celu realizację konsekwentnej polityki zagranicznej. W bieżącym roku zostanie wydany komunikat na temat polityki międzynarodowej i bezpieczeństwa energetycznego. Wbrew tym staraniom niektóre państwa członkowskie prowadzą jednak autonomiczną politykę zagraniczną w zakresie zaopatrzenia w energię, w szczególności z Rosją i niektórymi państwami basenu Morza Śródziemnego, co stwarza poważne trudności dla innych państw oraz osłabia zdolność całej Unii do wywierania wpływu.

4.4 Oczywiście jest, że obecna wersja traktatu stanowi użyteczny, ale niewystarczający kompromis, aby możliwe było podejmowanie przyszłych wyzwań. Należy dokonać przeformułowania całej polityki energetycznej w ramach specjalnego traktatu opartego na traktacie EWEA, kładąc szczególny nacisk instytucjonalny na politykę bezpieczeństwa, która obejmuje również bezpieczeństwo energetyczne. Konieczne jest przezwyciężenie unilateralizmu energetycznego za sprawą zdecydowanej wspólnej polityki solidarności energetycznej, opartej na dywersyfikacji, koszyku energetycznym dostosowanym do warunków i charakterystyki poszczególnych państw członkowskich, a przede wszystkim na zrównoważeniu środowiskowym, zważywszy, że główne sektory wykazujące największe zapotrzebowanie na energię, takie jak sektor produkcji, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, transportu i ogrzewania, mają zdecydowanie największy udział w emisjach gazów cieplarnianych.

#### 4.5 Wymiar wschodni zewnętrznej polityki UE

4.5.1 W ramach polityki sąsiedztwa, na przykład wobec państw wschodnich takich jak Mołdawia, Ukraina i Białoruś, mimo wiadomych trudności politycznych należy zacieśnić współpracę i w większym stopniu włączyć te państwa do wspólnej polityki, oczywiście z zagwarantowaniem i przestrzeganiem zasad demokracji i praw człowieka, które Białoruś niedawno rażąco naruszyła, stosując surowe represje wobec opozycjonistów. Doświadczenia w ramach Wspólnoty Energetycznej z państwami bałkańskimi i wschodnimi są pozytywne. Wspólnota utworzona w celu wspierania ewentualnej integracji państw byłej Jugosławii powiększyła się z czasem o innych partnerów, a niedawne przystąpienie Ukrainy sprawi, że projekt będzie jeszcze bardziej powiązany z naszymi sąsiadami i z krajami Azji Środkowej takimi jak Uzbekistan i Kirgistan.

4.5.2 W 2008 roku Polska i Szwecja zaproponowały ustanowienie Partnerstwa Wschodniego będącego unijną inicjatywą skierowaną do sześciu krajów sąsiedzkich (Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy), której celem jest pogłębienie współpracy politycznej oraz integracji ekonomicznej, jak też utworzenie struktur współpracy wielostronnej w regionie. Pierwszy oficjalny szczyt, na którym zainaugurowano współpracę krajów Partnerstwa Wschodniego, odbył się 7 maja 2009 r. w Pradze.

4.5.3 EKES był włączony w prace trzech spośród czterech platform tematycznych w ramach Partnerstwa Wschodniego i domaga się dopuszczenia go w trybie pilnym do prac platformy 3 ds. bezpieczeństwa energetycznego, która dotyczy umocnienia Wspólnoty Energetycznej i Karty Energetycznej, wyższej efektywności energetycznej i roli odnawialnych źródeł energii. Rozwój energetycznie efektywnej gospodarki partnerów wschodnich UE oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w krajach sąsiedztwa powinna być jednym z zasadniczych kierunków działań w ramach Partnerstwa. Konieczne jest dalsze działanie na rzecz współpracy, modernizacji infrastruktury przesyłu energii i innych wzajemnych powiązań między sieciami produkcji i dystrybucji energii.

4.5.4 Kwestie te mają istotne znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego i nie powinny leżeć wyłącznie w gestii władz publicznych i instytucji finansowych. EKES domaga się systematycznego włączania w prace tej platformy przedstawicieli grupy roboczej 3 ds. środowiska, klimatu i bezpieczeństwa energetycznego Forum Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Partnerstwa Wschodniego, zważywszy, że głosy społeczeństwa obywatelskiego, w tym partnerów społecznych, wciąż zbyt często są marginalizowane lub wręcz tłumione. Próbą wzmocnienia dialogu społecznego w dziedzinie gospodarki, a zatem i energetyki, jest inicjatywa utworzenia Forum Biznesu w ramach Partnerstwa Wschodniego.

#### 4.6 Wymiar eurośródmorski polityki zewnętrznej UE

4.6.1 Przemiany polityczne zachodzące obecnie w kilku krajach na południowych wybrzeżach Morza Śródziemnego nakładają na decydentów politycznych obowiązek konsultowania się z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego z całego regionu Morza Śródziemnego w sprawie przyszłości wspólnych polityk energetycznych tak, by nie dopuścić do zrodzenia się podejrzeń, że polityki te zostały narzucone odgórnie lub z zewnątrz, lecz by uzyskać dla nich szerokie poparcie społeczne. EKES podejmuje wysiłki na rzecz ustanowienia przed końcem 2011 r. Zgromadzenia rad społeczno-gospodarczych regionu Morza Śródziemnego. Zgromadzenie takie mogłoby stać się cennym forum służącym wymianie opinii społeczeństwa obywatelskiego na temat polityki energetycznej.

4.6.2 Unia powinna zaproponować partnerstwo w ramach specjalnej Wspólnoty Energetycznej również państwom leżącym u południowych wybrzeży Morza Śródziemnego. Zakończenie projektu Med-ring, obejmującego stworzenie pierścienia energetycznego, projekty w trakcie opracowywania, takie jak Desertec, śródmorski plan słoneczny oraz sama współpraca śródmorska powinny utworzyć drogę do zacieśnionej współpracy, na przykład w Maghrebie, w dziedzinie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, przesyłu i wzajemnych powiązań między sieciami oraz modernizacji systemów produkcji i dystrybucji energii.

4.6.3 Korzyści dla Unii są oczywiste. Rozwój infrastruktury u naszych śródmorskich partnerów pomoże im w osiągnięciu wielu wspólnych celów, obejmujących zrównoważony rozwój, zmniejszenie ogólnego zapotrzebowania na energię – co przyczyni się do ustabilizowania bezpieczeństwa energetycznego i cen surowców – oraz ograniczenie emisji.

4.6.4 Działania te, obejmujące również wkład finansowy, przy wsparciu EBI na rzecz inicjatyw w obszarze Morza Śródziemnego oraz EBOR na rzecz niektórych państw będących beneficjentami w ramach jego obszaru interwencji, mogą wejść w zakres pomocy gospodarczej, którą w ramach zobowiązania Unia powinna świadczyć na rzecz słabiej rozwiniętych gospodarek, aby umożliwić im zrównoważony rozwój przy niskich emisjach CO<sub>2</sub>.

4.7 W najbliższej przyszłości oś strategiczna, w oparciu o którą Wspólnota będzie wspierać państwa partnerskie, obejmie programy ukierunkowane na osiągnięcie znacznej poprawy efektywności energetycznej. Projekt ten wpisuje się również we współpracę w zakresie ochrony środowiska oraz w nowe cele, które zostaną ustanowione na okres po wygaśnięciu protokołu z Kioto.

4.8 Cele nowej „dyplomacji energetycznej”, które mają być osiągnięte we współpracy z państwami producentami, państwami odbiorcami i państwami tranzytowymi, należy włączyć do nowych europejskich ram instytucjonalnych oraz umów i traktatów opartych na Traktacie karty energetycznej i protokole w sprawie efektywności energetycznej – narzędziach współpracy i rozstrzygania sporów międzynarodowych, które obowiązują od dwudziestu lat, ale nie są szczególnie skuteczne.

4.9 Unia Europejska powinna propagować nową kartę energetyczną i nowy protokół w sprawie efektywności energetycznej

wśród państw leżących u południowych wybrzeży Morza Śródziemnego oraz rozpocząć przegląd obowiązującej karty i działania na rzecz zwiększenia jej skuteczności, zobowiązując państwa członkowskie do realizacji polityki solidarności energetycznej. Szczególne znaczenie mają tu postępy na drodze integracji państw bałtyckich.

4.10 Arktyka i Morze Barentsa staną się jednym z obszarów najbardziej dynamicznego rozwoju gospodarczego w UE oraz obszarem wielkiej wagi dla Norwegii, Rosji, Stanów Zjednoczonych i Kanady. Interesy tego regionu, zarówno na szczeblu lokalnym, jak i globalnym, są kwestią europejską, która może być omawiana tylko jako element silnej i realistycznej polityki ze strony UE.

4.11 Umowy jednostronne przyczyniły się do dramatycznego osłabienia pozycji Unii i umożliwiły państwom dostawcom, w szczególności Rosji, wywieranie znaczącego wpływu na wolne decyzje niektórych swoich sąsiadów. Unia jest rzeczywiście odbiorcą ponad 67 % rosyjskiego eksportu produktów energetycznych, a z oczywistych względów związanych z sąsiedztwem i ze względów politycznych trudno byłoby znaleźć inne rynki tak samo dostępne jak nasz.

4.12 Rosja powinna zostać przyjęta do WTO pod warunkiem otrzymania wyraźnej gwarancji odnośnie do zachowań rosyjskich spółek mających monopol na dostawy energii, których działania są często kierowane i wspierane przez władze polityczne, oraz oczywiście rozwiązania konfliktu z Gruzją w ramach umowy dwustronnej.

#### 5. Partnerstwa strategiczne ze Stanami Zjednoczonymi, Japonią, Brazylią, Indiami i Chinami

5.1 Bardzo istotne będzie nawiązanie partnerstw strategicznych z głównymi podmiotami na światowym rynku energetycznym – Stanami Zjednoczonymi, Japonią, Brazylią, Indiami i Chinami. Współpraca i porozumienia powinny dotyczyć konkretnie gwarantowanych dostaw po uczciwych cenach, przyznania pierwszeństwa efektywności energetycznej i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.

5.2 Kwestia bezpieczeństwa dostaw, mająca oczywisty wpływ na ogólne kwestie bezpieczeństwa, zrównoważony rozwój i przeciwdziałanie zmianie klimatu, wymaga szeroko zakrojonego działania wielu stron. Konkurencja gospodarcza nie może zagrażać stabilności i pokojowi, należy więc zapobiec możliwemu zaostrzeniu się napięć w stosunkach międzynarodowych, występujących obecnie na wielu obszarach, z których pochodzą dostawy węgłowodorów.

5.3 Energia już od dłuższego czasu stanowi temat rozmów prowadzonych podczas G-20. Wnioski z tych rozmów, które pozostają często listą dobrych intencji, powinny prowadzić do zawierania umów i tworzenia partnerstw strategicznych. Prawdopodobnie bardziej realistycznym podejściem jest zawieranie umów dwustronnych. Unia często zapomina o swojej pozycji nadrzędnego obszaru gospodarczego na świecie i nie potrafi

narzucić swojego programu działań partnerom. Program ten ma na celu zwiększenie skuteczności głównych kierunków europejskiej polityki zagranicznej, które muszą nadal służyć propagowaniu zasad demokracji, poszanowania praw człowieka, zasady samostanowienia narodów oraz odrzucenia działań wojennych jako środka rozwiązywania konfliktów międzynarodowych, których rozstrzygnięcie wymaga wzmocnienia instytucji międzynarodowych.

5.4 Nowe gospodarki wschodzące dzielą zainteresowanie Unii międzynarodowymi ramami na rzecz stabilnych i pewnych dostaw za przystępne ceny. Zakres działań Unii powinien objąć również tworzenie partnerstw strategicznych z takimi państwami, sprzyjając systemowi reguł gospodarki rynkowej przyczyniających się do zacieśnienia współpracy i pozwalających uniknąć bezsensownego i kosztownego wyścigu w celu pozyskania surowców.

Bruksela, 15 marca 2011 r.

Przewodniczący  
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego  
Staffan NILSSON

---

## ZAŁĄCZNIK

do opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty:

**Punkt 1.1.12**

Proponuje się skreślić końcowe zdanie

~~„(...) nadania priorytetowego charakteru realizowanym w państwach sąsiedzkich projektom dywersyfikacji źródeł energii – takim jak budowa korytarza energetycznego UE – Morze Kaspijskie – Morze Czarne – a w szczególności budowie gazociągu Nabucco, infrastruktury do skroplonego gazu ziemnego (LNG), realizacji połączeń między sieciami elektroenergetycznymi, połączeń eurośródziemnomorskiej infrastruktury elektrycznej (Med-ring) i gazowej, a także nowym projektem obejmującym budowę infrastruktury naftowej o znaczeniu europejskim, takim jak projekty Odessa – Gdańsk i Konstanca – Triest oraz Nord Stream.; o olbrzymim znaczeniu dla Finlandii, w którego sprawie należałoby ponownie otworzyć negocjacje co do możliwości stworzenia połączeń z państwami bałtyckimi i z Polską;”~~

**Uzasadnienie**

Znaczenie tych projektów dla wymienionych krajów zostawmy krajowym politykom i ekonomistom, zwłaszcza że przebieg Nord Stream nadal jest przedmiotem konfliktu w zakresie dostępu do portu w Świnoujściu.

**Wynik głosowania**

Za:	33
Przeciw:	46
Wstrzymało się:	17

---